

HØGSKOLEN
i Buskerud

Studieplan

Studieår 2010 - 2011

Tverrfaglig videreutdanning i **Ambulant og akutt krisehåndtering**

15 studiepoeng

**HiBu - Avd for
Helsefag**

Høgskolen i Buskerud
Postboks 7053
N-3007 Drammen
Tlf. +47 32 20 64 00 Fax. +47 32
20 64 10
e-post: postmottak@hibu.no

Endringshistorikk

Dato	Sign	Endring
04.01.07	BK	Første utkast til studieplan
04.06.07	MH	Godkjent i ledermøte
16.02.09	BK	Revidert
23.03.09	AGS	Omstrukturering og språklig forenkling, oppdatert ift. ny studieplanmal HiBu
30.03.09	HKA	Godkjent av dekan

Innholdsfortegnelse

<i>Innledning</i>	3
<i>Læringsutbytte</i>	4
<i>Opptakskrav</i>	6
<i>Kvalifikasjoner</i>	6
<i>Prinsipper for valg av læringsformer</i>	6
<i>Studieinnhold</i>	7
<i>Vurderingsformer</i>	10
<i>Litteratur</i>	10
<i>Praktisk gjennomføring av studiet</i>	11

Innledning

Denne videreutdanningen er utviklet av Høgskolen i Buskerud på grunnlag av en henvendelse fra Aker universitetssykehus HF, Klinikk for psykisk helse (AUH) på oppdrag for Sosial- og helsedirektoratet (SHD). Studiet er en fordypningsenhet i ambulant og akutt krisehåndtering med et omfang på 15 studiepoeng. Videreutdanningen ble gjennomført høsten - 07 og våren - 08 med avsluttende eksamen i juni 2008. I alt deltok fem team fra henholdsvis Follo DPS, DPS Brøholt, Alna DPS, Fredrikstad DPS og Edwin Ruud DPS (underlagt Fredrikstad DPS). I alt var det 49 studenter. Disse besto i all hovedsak av ansatte med bakgrunn fra høgskoleutdanninger innen helse- og sosialfag, noen med videreutdanning i tillegg, seks psykologer og en lege (se egen evalueringsrapport).

Aker HF påtok seg ansvaret for å utvikle et opplæringsprogram for ansatte i ambulante akutteam samt å prøve ut en modell for praktisk tilrettelegging av opplæringen. Premissene for utviklingen av et slikt opplæringsstilbud beskrives i brev fra SHD av 13.06.06: "Sosial- og helsedirektoratet anbefaler at en ved etablering av ambulante akutteam bør ta sikte på en felles opplæring som sikrer en enhetlig forståelse av teamets rolle og arbeidsmetoder. Direktoratet vil bidra til at slik opplæring gjøres tilgjengelig. Tjenestene må selv ta ansvar for at nødvendig ressurser avsettes til opplæring og kompetansebygging". Direktoratets anbefalinger er en direkte konsekvens av at Stortinget har vedtatt at det innen 2008 skal etableres ambulante akutteam ved alle landets distriktpsykiatriske sentre (DPS) – i alt 75 stykker. Sosial- og helsedirektoratet peker også på behovet for opplæring og kompetanseutvikling i etableringen av slike team i rapporten "Du er kommet til rett sted til rett tid..." (IS-1358 2006).

Follo DPS, Klinikk for psykisk helse, Aker HF tok våren 2002 initiativ til å opprette Follo akutteam (FAT). Helt siden oppstarten av teamet har en ønsket å beskrive og evaluere teamets virksomhet og metoder. Dette arbeidet ble systematisert fra 2003 og med særlig vekt på forskningsbaserte metoder for evaluering i 2005. Teamets kliniske arbeid har fra starten vært knyttet sammen med behovet for å drive systematisk kunnskapsutvikling gjennom beskrivelse og evaluering av eget arbeid. Basis for arbeidet har vært akutteamets målsettinger og hvordan disse uttrykkes i det kliniske arbeidet. De fleste studier av akutte ambulante team relateres primært til administrativ nytte og økonomisk effektivitet og i liten grad til teamenes arbeidsmetoder og intervensjoner. Noen studier gir eksempler på hvordan klinikere kan beskrive og evaluere egne metoder og intervensjoner. I Norge har flere ambulante akutteam drevet forskning under multisenterstudien "Evalueringsnettverk for akuttpsykiatri - MAP". Målet var å beskrive og evaluere teamenes virksomhet og arbeidsmetoder.

Tilretteleggingen av opplæringsprogrammet ble utformet i et samarbeid mellom Aker universitetssykehus, Klinikk for psykisk helse og Høgskolen i Buskerud, Avdeling for helsefag. Det er Høgskolen i Buskerud som har administrert det studieorganisatoriske arbeidet, samt innehatt

eksamensretten for de studenter som ønsket å ta eksamen. Klinik for psykisk helse, Aker HF administrerte tilretteleggingen av opplæringstilbudet ved at det i første omgang ble gjennomført et pilotprosjekt med påfølgende evaluering. Evalueringen av pilotprosjektet har vært avgjørende for hvordan det fremtidige opplæringsprogrammet for ansatte i ambulante akutteam kan finne sin form.

Slik studieplanen nå foreligger er den ment å kunne utvikles som et utdanningsprogram eller opplæringspakke på helseforetaksnivå. Målsettingen er at de ambulante akutteamene skal ha kompetanse til å håndtere psykiske kriser i ulike, akutte situasjoner. En av flere nødvendige forutsetninger for dette er at teammedlemmene har kunnskap om tverrfaglig samarbeid, forståelse for og kunnskap om metoder i ambulant arbeid og hjemmebehandling relatert til akutte, psykiske kriser. En forutsetter at det enkelte helseforetak har nødvendig kompetanse når det gjelder kunnskap om ulike psykiske lidelser, diagnostikk, medikamentforordning, vurdering med hensyn til suicidalitet og risiko. Studieplanen forutsetter derfor at det enkelte helseforetak bidrar til den nødvendige kunnskapsmessige oppdatering i hvert enkelt team hva angår de overnevnte områder. Disse kunnskapsområdene er ikke vektlagt i studieplanen. Studieplanen er utviklet slik at den kan benyttes både for nye og for etablerte team. Det innebærer at studieplanen kan være gunstig ved oppstart av nye team, men også som en faglig oppdatering og konsolidering av allerede etablerte team.

Læringsutbytte

Etter fullført studie skal studentene ha opparbeidet kompetanse slik at de:

- A. har forståelse for psykiske krisereaksjoner som oppstår akutt og kan utøve ulike metoder for kriseintervensjon med særlig vekt på ambulant arbeid og hjemmebehandling
- B. har utvidet kompetanse innen tverrfaglig og tverretattlig samarbeid og samhandling i møte med enkeltmennesker og menneskelige systemer som opplever krise relatert til psykiske lidelser.

Dette innebærer at studenten skal:

- utvikle og øke kunnskapen om metoder i ambulant arbeid, kriseintervensjon og hjemmebehandling relatert til akutte psykiske kriser
- utvikle og praktisere kunnskaper om tverrfaglig og tverretattlig samhandling i egen klinisk praksis
- øke kunnskapen om og forståelse for ulike faglige perspektiver i arbeidet med personer med psykiske lidelser og hvordan denne fagkunnskapen kan møte personens erfaringsbaserte kunnskap

-
- ha forståelse for andre faggruppers kompetanse, egen kompetanse og hvordan dette samspiller med bruker og pårørendes kompetanse
  - utvikle og bevisstgjøre eget syn på mennesket, psykisk helse og hvordan dette spiller inn i arbeidet med målgruppen
- C. i sin praksis utøver et faglig helhetssyn kombinert med en evne til kritisk refleksjon for å kunne utvikle og styrke egen, brukerens og pårørendes kompetanse i overensstemmelse med helsepolitiske føringer, gjeldende lovverk og yrkesetiske retningslinjer.

Dette innebærer at studenten skal:

- integrere i sin virksomhet at alle mennesker har samme grunnleggende rettigheter uavhengig av rase, religion, overbevisning og kulturell tilhørighet gjennom politiske målsettinger, lovverk og retningslinjer samt erfaringer fra eget klinisk arbeid
  - ha kunnskap om sentrale tilnærings- og behandlingsformer, metoder og modeller som er aktuelle for målgruppen med særlig vekt på familie- og nettverksarbeid
  - ha økt fokus på kjønns- og flerkulturelle perspektiver innen arbeidet med psykisk helse
  - ha fokus på forebygging, forløp, alvorlighetsgrad og mulige konsekvenser av den psykiske krisen
  - ha fokus på aktuelt lovverk, individuell plan (IP), kriseplan, tidlig intervensjon og forholdet mellom rus og psykisk helse i møtet med målgruppen
  - ha fokus på hvordan skape og mobilisere psykisk helsefremmende nettverk som utviklende og lærende felleskap
- D. evner å arbeide relasjonsorientert med vekt på brukermedvirkning og mestring samt benytter et mangfold av ulike metoder i lokalbasert psykisk helsearbeid.

Dette innebærer at studenten skal:

- ha kunnskap om dynamikken i relasjonene mellom brukere, pårørende, sosiale nettverk og fagpersoner og hvordan arbeide klinisk i et slikt perspektiv
- ha kunnskap om ulike former for brukermedvirkning og rettigheter som bruker samt hvordan man arbeider systematisk med ta i bruk denne kunnskapen i eget klinisk arbeid
- kunne anvende kunnskaper om kommunikasjon som tydeliggjør fagpersonene som lyttende og bekreftende og som fokuserer den hjelpsøkendes egne ressurser, erfaringer med mestring og myndiggjøring.

Opptakskrav

Studiets primære målgrupper er alle kategorier fagpersonell med relevans for ambulant og akutt krisehåndtering innen psykisk helsevern.

Studiets opptakskrav er fullført høyere utdanning av minst 3 års varighet (180 ECTS) eller tilsvarende samt minst ett års relevant praksis. Søkere med annen relevant kompetanse på tilsvarende nivå kan etter særskilt vurdering bli tilbudt studieplass.

Kvalifikasjoner

Fullført videreutdanning gir 15 studiepoeng. Bestått videreutdanning vil gi mulighet til, på individuelt grunnlag, å søke emnefritak og innpassing i mastergradsstudiet i klinisk helsearbeid ved Høgskolen i Buskerud, studieretning psykisk helse.

Gjennomført studium danner ikke grunnlag for profesjonsspesifikk autorisasjon, men gir et godt grunnlag for å delta i arbeidet med psykisk helse og rusrelaterte problemer i alle deler av helse- og sosialsektoren.

Prinsipper for valg av læringsformer

Studiet i Ambulant og akutt krisehåndtering er en tverrfaglig deltids videreutdanning på 15 studiepoeng. Studiet gjennomføres i løpet av to semestre med forventet studieinnsats tilsvarende 10 timer pr. uke. Studiet kan gjennomføres med 6 samlinger à 2 dager i løpet 12 måneder, totalt 12 dager. Hver undervisningsdag bør vare i 8 skoletimer. Hver dag deles i to med fire timer teoriundervisning og fire timer klinisk refleksjon og praktisk arbeid – begge deler individuelt og i grupper.

Studie- og arbeidsformene preges av et helhetlig læringsmiljø og et grunnleggende syn på læring hvor studentene selv er ansvarlige for egen læring. Det forutsettes derfor aktiv deltakelse fra studentene i alle deler av studiet. Dette innebærer også at studentene selv må søke relevant faglitteratur med utgangspunkt i egen realkompetanse, studiets målsettinger, innhold og veiledende pensumlitteratur.

Studiets innhold belyses gjennom forelesninger, gruppearbeid, plenumsdiskusjoner, veiledning og ulike øvingsaktiviteter. I studietiden vil det bli etablert basisgrupper. Basisgruppene sammensetning er basert i de ulike teamene som deltar i utdanningen slik at det kan tilpasses praktiske, arbeidsmessige og geografiske forhold og kunne gi verdifulle bidrag til teamutviklingen. Det er avgjørende at arbeidsgiver beregninger økonomiske midler som muliggjør at studentene kan møtes

---

mellom samlingene. Alle basisgruppene får i oppgave å presentere en problemstilling, temaforedrag eller kaspresentasjon ved hvert ukekurs gjennom den såkalte "Lassostrukturen".

Denne strukturen innebærer at basisgruppene får i oppgave å formulere en problemstilling etter hver ukesamling. Problemstillingen skal utvikles i skjæringspunktet mellom de temaer som er fokusert under ukesamlingen, relatert til studentenes egen praksis. Ved neste ukesamling presenterer alle gruppene sin belysning og fremstilling av problemstillingen. Presentasjonen kan gjøres i form av rollespill, video, forelesning, kaspresentasjon eller den form gruppen finner best. Hensikten er å binde sammen de ulike kursene tematisk samt å fokusere forholdet mellom teori og praksis. Ukesamlingen er en konsentrert utgave av kunnskapsformidling og intensiv erfaringsutveksling. Denne prosessen ønsker en å bibeholde mellom ukesamlingene gjennom "Lassostrukturen". Samlingene skal også være en arena for ferdighetstrening og som en konstruktiv møteplass for refleksjoner fra medstudenter og lærere.

Det legges til grunn at arbeidsformene også er viktige bidrag for å nå studiets målsetting om å utvikle flerfaglig forståelse og evne til tverrfaglig samvirke i arbeidet med psykisk helse og rusrelaterte problemer. Erfaringsnære læringsformer som case, rollespill og video vil derfor spille en vesentlig rolle sammen med aktiv øvingsvirksomhet. Det er obligatorisk deltakelse i alle øvelser. Den enkelte student vil bli vurdert under øvelsene og gitt tilbakemelding på egen innsats. Det forventes at studentene etablerer grupper med faglig bredde i yrkesbakgrunn og erfaringsgrunnlag. Deres praksiserfaringer vil være viktige elementer i en problemorientert studieform. En veksling mellom utdanning og praksis vurderes som svært egnet til å gi gode rammebetingelser for kritisk refleksjon i samhandling med både medstudenter, fagpersonale og egne kollegaer.

Mellom samlingene bør det tilbys veiledning til teamene av fagpersoner som har erfaring med arbeid fra ambulant arbeid og krisehåndtering utenfor institusjon. Fokus for veiledningen bør være klinisk rettet og fokusere det aktuelle teamets individuelle og kollektive arbeidsmåter. Veiledningen bør gis med et mellomrom på 2-3 uker, og gjennomføres ved det respektive teamets arbeidssted. For nærmere beskrivelse se vedlegg s. 14.

Studieinnhold

Studiets innhold er bygget opp i 2 hovedområder. Områdene må anses som overlappende, og tema tilhørende ett område vil være av betydning for de øvrige. Temaene blir belyst med vekt på en helhetlig kontekst.

Hovedområde 1: Møter med mennesker i kriser

Hovedområdet innebærer en praktisk og helhetlig tilnærming til fagfeltet. Det sentrale i dette hovedområdet er utvikling av forståelse og kunnskap om ulike metoder i ambulant arbeid, ulike former for kriseintervensjoner og metoder for hjemmebehandling. Studentene skal utvikle disse metodene knyttet til personer, grupper, familier og nettverk som berøres av akutte psykiske lidelser. Studentene utfordres videre i praktiske øvelser med sikte på å arbeide klinisk med vekt på brukermedvirkning, myndiggjøring og mestring.

Hensikten med hovedområdet er å kvalifisere studentene for klinisk arbeid med personer som opplever krise relatert til ulike psykiske lidelser. Hovedfokus vil være mot ambulant arbeid, kriseintervensjon og hjemmebehandling. Det kliniske arbeidet skal inkludere tilnærminger rettet enkeltpersoner, familier, grupper og nettverk. Etter endt studium skal studentene ha opparbeidet funksjonsberedskap for deltagelse i slik virksomhet. Kvalifiseringen vil derfor foregå gjennom utstrakt anvendelse av studentaktive metoder samt casebasert problemløsningsarbeid og øvelser. En annen hensikt med hovedområdet er at studentene etter endt studium har kunnskaper om og ferdigheter til å initierer og delta i helhetlige og samhandlende hjelpesystemer med mennesker i kriser.

Følgende innholdskomponenter vil være sentrale:

- aktuell forskning, litteratur og teori innen feltet psykisk lidelse og krisehåndtering
- metodetilfanget i ambulant arbeid, kriseintervensjoner og hjemmebehandling
- aktuelle diagnostiske beskrivelser, diagnosenes kulturelle og personlige implikasjoner samt brukernes opplevelser av fenomener innen feltet psykiske lidelser
- hvordan psykiske lidelser forstås, beskrives og behandles i et sosialt, kulturelt og samtidshistorisk perspektiv
- stigmatisering og utstøting, konsekvenser for den enkelte, familien, nettverket og lokalmiljøet
- relasjonene mellom bruker, familie, nettverk, lokalmiljø og fagpersonen
- forståelse, anerkjennelse og toleranse for brukeren i fokus for utviklingen av tjenestetilbudet
- ulike former for samarbeid med brukere og pårørende som mobiliserer de ulike deltakernes evner og muligheter for egen mestring og myndiggjøring
- barn i familier og nettverk hvor psykiske lidelser preger daglig samspill og utvikling; familie - og nettverksarbeid med tydelig perspektiv på barn og unges særegne situasjon
- kjønnsperspektivet og det flerkulturelle perspektivet i møtet med personer som erfarer akutte psykiske kriser
- metoder for identifisering av fenomenene krise og psykisk lidelse, med særlig vekt på rusavhengighet og psykisk helse
- metoder for familie- og nettverksarbeid samt for tidlig intervensjon

---

Hovedområde 2: Tverrfaglig krisehåndtering i teori og praksis

Hovedområdet skal legge basis for studentens tverrfaglige grunnlagsforståelse og gi utvidet kompetanse innen tverrfaglig og tverretattlig samarbeid og samhandling i behandling og oppfølging av personer som erfarer en akutt psykisk krise. Hovedområdet skal belyse hvordan studenten i sin praksis utøver et faglig helhetssyn kombinert med en evne til kritisk refleksjon over eget arbeid og funksjon. Målsettingen er å utvikle og styrke egen, brukerens og pårørendes kompetanse i overensstemmelse med helsepolitiske føringer, gjeldende lovverk og yrkesetiske retningslinjer.

Hensikten med hovedområdet er at studentene etter gjennomført studium ser arbeidet med krise og psykisk helse i en flerfaglig og samfunnsmessig kontekst. Studentene skal ha kunnskaper om og ferdigheter i tverrfaglig samarbeid og ha kyndighet i å la en helhetlig situasjonsforståelse ligge til grunn for det kliniske arbeidet. Videre skal studentene etter gjennomført studium utøve sitt kliniske arbeid med forståelse og respekt for andre menneskers kulturtradisjoner, religion og menneskesyn. Etske problemstillinger og problemløsning står sentralt. Videre skal studiet bidra til å skape forståelse for studentens egen rolle i en større sosial og kulturell sammenheng.

Hovedområdet skal bidra til at studentene tilegner seg kunnskap om områdets emner, gjennom så vel teoretisk tilnærming som gjennom erfaringslæring basert på problemorientert tilnærming.

Følgende innholdskomponenter vil være sentrale:

- sentrale begreper (som for eksempel menneskesyn, psykisk helse, krise, krisehåndtering, tverrfaglighet, teamarbeid, bruker/pasient/klient).
- etisk og juridisk forankring og beskaffenhet som sikrer menneskeverdet
- aktuelt lovverk og ulike faglige retningslinjer og veiledere som er sentrale i det kliniske arbeidet
- kvalitet og brukervedvirking gjennom kjennskap til aktuelt lovverk samt helse- og sosialpolitiske føringer
- kompetanse og kunnskap om samarbeid knyttet til ulike perspektiver på behandling og oppfølging av personer i krise relatert til psykiske problemer
- kunnskap om Individuell Plan (IP), kriseplan og hvordan denne kunnskapen kan anvendes
- den enkelte fagpersons bidrag i tverrfaglig samarbeid med brukere og pårørende
- metoder for systematisk kunnskapsutvikling i klinisk praksis samt oppgaveskriving.

Vurderingsformer

Vurdering underveis

Det er obligatorisk deltagelse i alle praktiske øvelser, og studentene vil bli vurdert og gitt individuell tilbakemelding på egen innsats.

I tillegg leverer studentene en begrunnet bibliografi over 3 selvvalgte relevante artikler eller 3 bøker. Arbeidskravet besvares individuelt og vurderes til godkjent/ikke godkjent. Arbeidskravet må være godkjent før avsluttende eksamen kan avlegges.

Avsluttende vurdering

Avsluttende eksamen er en individuell skriftlig oppgave med selvvalgt tema innen studiets to hovedområder. Oppgaven skal ha form som en fagartikkel med et omfang på maks. 3000 ord. Besvarelsen vurderes med gradert karakter A - F.

Litteratur

Pensum utgjør 1000 sider, hvorav 20 % er selvvalgt. Det kan gjøres endringer på utvalget av pensum. Dette må i så fall gjøres etter nærmere avtale med den høgskole/universitet som har eksamensrett. Se egen anbefalt pensumliste.

VEDLEGG

Praktisk gjennomføring av studiet

Studiet i Ambulant og akutt krisehåndtering er en tverrfaglig deltids videreutdanning på 15 studiepoeng. Studiet gjennomføres i løpet av to semestre med forventet studieinnsats tilsvarende 10 timer pr. uke.

Det vil være ønskelig at studiets målgrupper består både av etablerte team og team som er under etablering. En slik sammensetning kan maksimere synergieffekter hva angår gjensidig undervisning og veiledning. Studiets varighet bør organiseres som 6 samlinger à 2 dager i løpet 12 måneder. Dette gir et samlet antall studiedager tilsvarende 12 dager. Det anbefales ikke å ha samlinger i juli og august grunnet ferieavvikling. Dersom studiet skal kunne gi studiepoeng kreves det at opptak, administrering og eksamen gjennomføres av en høgskole eller et universitet. Det kan være ett eller flere helseforetak som sammen med en høgskole/universitet står for opptak av studenter. For å kunne avlegge eksamen må alle inneha generell studiekompetanse som også gir grunnlag for studentstatus.

Mellom samlingene bør det tilbys veiledning til teamene av fagpersoner som har erfaring med arbeid fra ambulant arbeid og krisehåndtering utenfor institusjon. Fokus for veiledningen bør være klinisk rettet og fokusere det aktuelle teamets individuelle og kollektive arbeidsmåter. Veiledningen bør gis med et mellomrom på 2-3 uker, og gjennomføres ved det respektive teamets arbeidssted. Det anbefales at det utvikles felles retningslinjer for veilederens kvalifikasjoner, for eksempel med basis i respektive godkjenningskriterier fra egen faglig sammenslutning. Veiledere bør kunne tilbys honorar samt en felles oppfølging ved gjennomføring av studieprogrammet.

Det bør være en grunnleggende premis – og forpliktelse – at alle teammedlemmer deltar på alle samlinger. En forutsetning bør være at de respektive heleforetakene bærer utgiftene til opplæringsprogrammet. Dette innebærer utgifter til permisjon, reise, opphold og teamveiledning mellom samlingene. Samlingene bør plasseres sentralt hvor både undervisning, veiledning og ferdighetstrening samt overnatting kan gjennomføres på samme sted. Mellom samlingene bør det tilbys veiledning til teamene av fagpersoner som har erfaring med arbeid fra ambulant krisehåndtering. Opplæringsprogrammet kan avsluttes med en eksamen som danner grunnlag for de angitte studiepoeng. Eksamen bør i størst mulig grad være klinisk rettet mot de utfordringer teamene arbeider med. Eksamen bør tilrettelegges for de av deltakerne som ønsker dette.